

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Кафедра соціально-гуманітарних і правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
Р.Б. Кожухівська
«31» *серпня* 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ»

Освітній рівень: *перший (бакалаврський)*
Галузь знань: *24 «Сфера обслуговування»*
Спеціальність: *242 «Туризм»*
Освітньо-професійна програма: *«Туризм»*
Факультет: *менеджменту*

Умань-2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія та соціологія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання *спеціальності 242 «Туризм»* освітньо-професійної програми *«Туризм»*. Умань: Уманський НУС, 2021. 14 с.

Розробник: д. соц. н., професор кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін

 А.М. Шатохін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін

Протокол від “ 31 ” 08 2021 року № 1

Завідувач кафедри Л.В. Машковська

“ 31 ” 08 2021 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету менеджменту.

Протокол від “ 31 ” 08 2021 року № 1

“ 31 ” 08 2021 року.

Голова М.О. Гоменюк

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування»	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність: 242 «Туризм»	Рік підготовки: I-й
Змістових модулів – 5		Семестр: 1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва) (за наявності)		
Загальна кількість годин – 105		Лекції: 22 год.
Тижневих годин навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський) Освітньо-професійна програма: 242 «Туризм»	Практичні: 24 год.
		Самостійна робота: 59 год.
		Індивідуальні завдання: год.
		Вид контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: надати здобувачам вищої освіти знання з філософії, соціології та інших соціально-гуманітарних дисциплін задля формування гармонійно розвиненої, цілеспрямованої, активної особистості, громадянина та патріота України.

Завдання: сприяти формуванню у студентів здатності комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти: Вивчення дисципліни «Філософія та соціологія» передуює опануванню знаннями з дисциплін «Професійна етика та комунікативні технології» та «Самоменеджмент», які вивчатимуться студентами у майбутньому.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **оволодіти** такими **компетентностями:**

загальні:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

- навички міжособистісної взаємодії;

фахові:

- розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів

- здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

Програмні результати навчання:

- проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття;

- діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність філософського осмислення дійсності

Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві.

Філософія і життя. Соціальні та духовні джерела філософії. Співвідношення «людина-світ» як визначальний предмет філософського осмислення. Специфічні особливості філософських знань: загальність, сутнісність, світоглядність, універсальна теоретична рефлексія. Основні функції філософії: світоглядна, пізнавальна (гносеологічна), методологічна, практично-діяльна (праксеологічна).

Поняття світогляду і основні світоглядні проблеми. Структура світогляду (світовідчуття, світосприймання, світорозуміння, світоусвідомлення). Принципи формування світобачення (монізм, плюралізм, скептицизм, догматизм, раціоналізм, сенсуалізм). Буденний і теоретичний світогляди. Історичні типи світогляду (міфологія, релігія, філософія). Філософія як теоретична основа світогляду.

Тема 2. Історичний розвиток соціально-філософських знань.

Давньоіндійська філософія. Стародавня китайська філософія.. Класичний період старогрецької. Протосоціологічні погляди Стародавнього Сходу і Античності. Особливості формування християнської філософії. Соціальні концепції Середньовіччя і Нового часу. Вплив наукових революцій на розвиток філософії. Емпіризм і раціоналізм. Утопізм. Виникнення і становлення соціології як науки.

Дохристиянські витоки української філософії. Філософія доби Київської Русі. Філософія українського Відродження та Бароко. Філософія Просвітництва й Романтизму в Україні. Розвиток соціологічної думки в Україні.

Сучасна світова філософія. Позитивізм і неопозитивізм. «Філософія життя». Екзистенціальна філософія. Прагматизм. Філософія глобальних проблем. Особливості сучасної зарубіжної соціології.

Змістовий модуль 2. Загально філософська проблематика

Тема 3 . Філософська онтологія.

Поняття «світ». Основні ознаки світу. Історичний розвиток уявлень про світ. Рух як загальний спосіб існування світу. Класифікація форм руху. Матеріалізм та ідеалізм про інтерпретацію світу.

Поняття «буття». Концепції буття в історії філософії. Основні форми буття. Буття і небуття. Проблема сенсу людського буття.

Виникнення і природа свідомості. Структура свідомості. Суспільна свідомість та її форми.

Тема 4. Філософія пізнання (епістемологія)

Теорія пізнання (гносеологія) як сфера філософського знання. Основні принципи наукової гносеології. Єдність чуттєвого і раціонального рівнів пізнання. Сенсуалізм. Раціоналізм. Інтуїція. Творча уява. Розуміння. Пояснення. Проблема істини: істина об'єктивна і суб'єктивна, абсолютна і відносна. Критерії істини. Пізнання і практика.

Логіка та методологія наукового пізнання. Характерні риси наукового пізнання. Поняття наукового методу. Природно-наукова, гуманітарно-наукова методологія. Рівні наукового пізнання. Аналіз і синтез. Аналогія і абстрагування. Індукція і дедукція.

Тема 5. Методика і техніка соціальних досліджень.

Програмування та організація досліджень. Вибірка у соціальному дослідженні. Опитування як метод збору соціологічної інформації. Аналіз документів. Спостереження. Експеримент. Соціометрія. Обробка та аналіз соціальної інформації.

Змістовий модуль 3. Суспільство і людина

Тема 6. Суспільство: сутність, типи, тенденції розвитку.

Поняття суспільства та його характерні риси. Історичні типи суспільств. Соціальні зміни та соціальні процеси. Теорія і практика модернізації та трансформації суспільства. Поняття і види соціальної структури суспільства. Головні ознаки і типологія соціальних груп. Особливості соціальної структури українського суспільства. Соціальна стратифікація та її види. Соціальні інститути і соціальні організації суспільства. Соціальна мобільність.

Тема 7. Особистість в системі соціальних зв'язків.

Поняття «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість». Соціально-філософські традиції розгляду особистості. Соціологічна структура і типи особистості. Соціальний статус і соціальні ролі особистості.

Соціальна взаємодія та соціальні зв'язки. Класифікація соціальної взаємодії. Соціальні відносини і соціальні конфлікти. Сутність і класифікація соціальних конфліктів та стратегії їхнього розв'язання. Система соціального контролю. Соціалізація особистості. Девіантна поведінка.

Змістовий модуль 4. Аналіз соціально-економічних процесів в суспільстві

Тема 8. Економічна соціологія, соціологія праці та управління.

Предмет і об'єкт дослідження економічної соціології. Матеріальне виробництво як категорія економічної соціології. Економічна свідомість та економічна поведінка. Економічна (підприємницька) активність. Економіка як соціальний інститут. Соціальна характеристика інституту власності.

Специфіка соціологічного підходу до вивчення проблем у сфері праці. Характер і зміст праці. Мотиви трудової діяльності людини. Соціальна кар'єра.

Соціологічні моделі менеджменту. Лідерство і керівництво в управлінні та менеджменті.

Тема 9. Соціологія села.

Характеристика соціальної сфери села. Стратегія і результати реформування аграрного сектора в Україні. Стан та перспективи модернізації сільської поселенської мережі. Демографічна ситуація в українському селі. Ринкова трансформація сільськогосподарської праці та становлення підприємництва на селі. Екологічні проблеми українського села.

Змістовий модуль 5. Аналіз соціально-політичних процесів в суспільстві

Тема 10. Соціологія політики, соціологія освіти та соціологія молоді.

Соціологічний аналіз політики і політичних відносин. Політична влада і політична еліта. Громадська думка як важливий елемент формування громадянського суспільства. Національно-етнічні процеси і відносини в просторі етносоціології. Релігія як соціальний інститут суспільства.

Освіта як соціальний інститут і соціальна організація. Особливості соціологічного вивчення молоді. Соціальні проблеми української молоді.

Тема 11. Глобальні проблеми людства і передбачення майбутнього.

Синергетичні та системні уявлення про людину і суспільство. Поняття ноосфери. Глобальні проблеми людства. Поняття соціального передбачення і прогнозування майбутнього. Основні принципи наукового прогнозу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		л	лаб	п	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Специфіка філософського осмислення дійсності						
Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві.	9	2	2			5
Тема 2. Історичний розвиток соціально-філософських знань.	10	2	2			6
Разом за змістовим модулем 1	19	4	4			11
Змістовий модуль 2. Загально філософська проблематика						
Тема 3. Філософська онтологія.	8	2	2			4
Тема 4. Філософія пізнання (епістемологія)	8	2	2			4
Тема 5. Методика і техніка соціальних досліджень.	8	2	2			4
Разом за змістовим модулем 2	24	6	6			12
Змістовий модуль 3. Суспільство і людина						
Тема 6. Суспільство: сутність, типи, тенденції розвитку.	10	2	2			6
Тема 7. Особистість в системі соціальних зв'язків.	10	2	2			6
Разом за змістовим модулем 3	20	4	4			12
Змістовий модуль 4. Аналіз соціально-економічних процесів в суспільстві						
Тема 8. Економічна соціологія, соціологія праці та управління.	10	2	2			6
Тема 9. Соціологія села.	10	2	2			6
Разом за змістовим модулем 4	20	4	4			12
Змістовий модуль 5. Аналіз соціально-політичних процесів в суспільстві						
Тема 10. Соціологія політики, соціологія освіти та соціологія молоді.	10	2	2			6
Тема 11. Глобальні проблеми людства і передбачення майбутнього.	12	2	4			6
Разом за змістовим модулем 5	22	4	6			12
Усього годин	105	22	24			59

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Специфіка філософського осмислення дійсності		
1	Сутність філософії та її роль у суспільстві.	2
2	Історичний розвиток соціально-філософських знань.	2
Змістовий модуль 2. Загально філософська проблематика		
3	Філософська онтологія.	2
4	Філософія пізнання (епістемологія)	2
5	Методика і техніка соціальних досліджень	2
Змістовий модуль 3. Суспільство і людина		
6	Суспільство: сутність, типи, тенденції розвитку.	2
7	Особистість в системі соціальних зв'язків.	2
Змістовий модуль 4. Аналіз соціально-економічних процесів в суспільстві		
8	Економічна соціологія, соціологія праці та управління.	2
9	Соціологія села.	2
Змістовий модуль 5. Аналіз соціально-політичних процесів в суспільстві		
10	Соціологія політики, соціологія освіти та соціологія молоді.	2
11	Глобальні проблеми людства і передбачення майбутнього.	4
Всього		24

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Специфіка філософського осмислення дійсності		
1	Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві. 1. Соціальні та духовні джерела філософії. 2. Співвідношення «людина-світ» як визначальний предмет філософського осмислення.. 3. Поняття світогляду і основні світоглядні проблеми.	5
2	Тема 2. Історичний розвиток соціально-філософських знань. 1. Етапи становлення соціально-філософських поглядів на світ і людину. 2. Розвиток соціально-філософської думки в Україні. 3. Сучасна світова філософія і соціологія.	6
Змістовий модуль 2. Загально філософська проблематика		
3	Тема 3 . Філософська онтологія. 1. Історичний розвиток уявлень про світ. 2. Концепції буття в історії філософії.	4

	3.Виникнення і природа свідомості.	
4	Тема 4. Філософія пізнання (епістемологія) 1.Теорія пізнання (гносеологія) як сфера філософського знання. 2.Єдність чуттєвого і раціонального рівнів пізнання. 3.Логіка та методологія наукового пізнання.	4
5	Тема 5. Методика і техніка соціальних досліджень. 1.Програмування та організація досліджень 2.Опитування як метод збору соціологічної інформації 3. Обробка та аналіз соціальної інформації.	4
Змістовий модуль 3. Суспільство і людина		
6	Тема 6. Суспільство: сутність, типи, тенденції розвитку. 1. Поняття суспільства та його характерні риси. 2. Теорія і практика модернізації та трансформації суспільства. Головні ознаки і типологія соціальних груп.	6
7	Тема 7. Особистість в системі соціальних зв'язків. 1. Соціально-філософські традиції розгляду особистості. 2. Соціальні відносини і соціальні конфлікти. Соціалізація особистості.	6
Змістовий модуль 4. Аналіз соціально-економічних процесів в суспільстві		
8	Тема 8. Економічна соціологія, соціологія праці та управління. 1. Економіка як соціальний інститут. 2. Соціальна характеристика інституту власності. 3. Соціологічні моделі менеджменту.	6
9	Тема 9. Соціологія села 1.Характеристика соціальної сфери села. 2. Стратегія і результати реформування аграрного сектора в Україні. 3. Стан та перспективи модернізації сільської поселенської мережі.	6
Змістовий модуль 5. Аналіз соціально-політичних процесів в суспільстві		
10	Тема 10. Соціологія політики, соціологія освіти та соціологія молоді. 1. Соціологічний аналіз політики і політичних відносин. 2. Освіта як соціальний інститут і соціальна організація. Особливості соціологічного вивчення молоді.	6
11	Тема 11. Глобальні проблеми людства і передбачення майбутнього. 1.Синергетичні та системні уявлення про людину і суспільство. 2. Глобальні проблеми людства. 3. Основні принципи наукового прогнозу.	6
Всього		59

7. Індивідуальні завдання

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА студентських рефератів з курсу «Філософія та соціологія»

1. Філософія та наукова картина світу ХХІ століття.
2. «Ідеальна держава» Платона та сучасні
3. Бекон та Декарт: сенсуалізм і раціоналізм Нового ч
4. Внесок у розвиток філософії Києво-Могилянської академії.
5. «Філософія серця» і розуміння щастя Г. Сковородою.
6. Буття і небут
7. Феномен життя в світлі сучасної науки.
8. Психологічна і філософська концепція З. Фрейда.
9. Національний характер, національний менталітет, націоналізм.
10. Молодь як об'єкт та суб'єкт суспільних відносин
11. Соціальні проблеми сучасної української молоді.
12. Політична сфера суспільства та особливості політичного життя.
13. Духовна культура як елемент духовного життя людини.
14. Культура і цивілізація.
15. Основні науково-теоретичні основи соціального прогнозування.
16. Психологія юрби Г. Лебона
17. Громадянське суспільство та шляхи його формування.
18. Проблеми формування «середнього класу» в Україні.
19. Соціальна мобільність і міграційні процеси в Україні.
20. Концепції конфлікту в зарубіжній та вітчизняній соціології.
21. Місце і роль соціальних інститутів та організацій в житті суспільства
22. Теорія бюрократії М. Вебера
23. Особливості процесу соціалізації особистості на різних етапах життєдіяльності людини
24. Основні форми девіантної поведінки в сучасному українському суспільстві
25. Відмінності міської та сільської культур.
26. Громадська думка та влада: проблеми взаємодії
27. Трансформація соціальної сфери українського села в умовах аграрної реформи
28. Соціально-демографічна криза українського села та шляхи її подолання
29. Соціальна мобільність сільського соціуму в умовах аграрної реформи
30. Сучасна студентська сім'я.

8. Методи навчання

1. *Інформаційно-рецептивний метод*: передбачає передачу знань у готовому вигляді (слово + наочність), сприяє розвитку уваги студентів.

2. *Репродуктивний метод*: спонукає студентів до відтворення здобутих знань, закріплення знань, формування вмінь та навичок, розвиток пам'яті, мовлення.

3. *Проблемний метод*: Викладач показує зародження істини конкретної науки, демонструючи еталон проблемного мислення. Засвоюються засіб та логіка розв'язання проблеми, розвивається логічне мислення, формується інтерес до навчальної роботи.

4. *Частково-пошуковий (евристичний) метод*: викладач організовує та спрямовує думки студентів до самостійного розв'язання проблеми, сприяє переходу знань у переконання. Формує вміння самостійно здобувати знання, сприяє розвитку логічного мислення, виховує інтерес до науково-пошукової діяльності.

5. *Пошуковий (дослідний) метод*: сприяє оволодінню методами наукового пізнання. Відбувається розвиток здібності до творчої діяльності.

9. Методи контролю

Поточний контроль застосовуються для перевірки знань студентів у на семінарських заняттях.

Модульний контроль застосовується по закінченні відповідного модуля шляхом письмових самостійних робіт.

Тестовий контроль здійснюється з метою: перевірки знань (фактів, понять, законів, теорій); виявлення вмінь виконати певні розумові дії на основі здобутих знань; виявлення вмінь самостійно здійснити критичний аналіз вивченого матеріалу; визначення вмінь студентів творчо використовувати здобуті знання під час розв'язання нестандартних завдань.

Підсумковий контроль спрямовано на визначення рівня реалізації завдань, сформульованих у навчальних програмах. Він охоплює і теоретичну, і практичну підготовку студентів, здійснюється під час екзамену.

Важливим засобом контролю є *самоконтроль*, який реалізує на практиці принципи активності й свідомості, міцності знань, навичок і вмінь студентів.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний (модульний контроль)																	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 4				Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4			Змістовий модуль 5				
T1	T2	МК1	T3	T4	T5	МК2	T6	T7	МК3	T8	T9	МК4	T10	T11	T11	МК5	100
5	5	8	5	5	5	8	5	5	8	5	5	8	5	5	5	8	

10.1. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Шатохін А.М. Соціологія як наука: лекція. К.: НМЦ ВО, 1990. 46 с.
2. Шатохін А.М. Методичні поради по підготовці до практичних занять та завдання для самостійної роботи з дисципліни «Філософія та соціологія» для студентів спеціальностей 242 «Туризм» та 241 «Готельно-ресторанна справа». Умань: ФОП «Юрченко А.В.», 2021. 20 с.
3. Шатохін А.М. Методичні поради по підготовці до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Філософія та соціологія» для студентів спеціальності 073 «Менеджмент». Умань: ФОП «Юрченко А.В.», 2021. 18 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Городяненко В.Г. Соціологія. К.: ВЦ «Академія», 2006. 544 с.
2. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. Зі змін та доп. К.: Книга, 2015. 528 с.
3. Куличенко В.В., Черниш А.М. Філософія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 576 с.
4. Лук'янов Д.В. Релігійні правові системи в сучасному світі: монографія. Х.: Право, 2015. 352 с.
5. Луман Н. Поняття цілі і системна раціональність: щодо функції цілей у соціальних системах. Пер. з нім. М. Бойченко, В. Кебуладзе. К.: Дух і літера, 2019. 336 с.
6. Макеев С.О. Соціологія. К.: Українська енциклопедія, 2008. 378 с.
7. Мозговий Л.І., Бичко І.В., Додонов Р.О. Філософія. Кредитно-модульний курс. К.: Центр учбової літератури, 2009. 456 с.

8. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Л.: Новий світ-2000. 2002. 544 с.
9. Піча В.М. Соціологія. Львів: Новий світ-2000, 2007. 280 с.
10. Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії. К.: Атіка, 2004. 480 с.
11. Рікер П. Право і справедливість. Пер. із фр. К.: Дух і літера, 2020. 216 с.
12. Шатохін А.М. Соціологія. Умань: Вид-ць «Сочінський М.М.», 2020. 316 с.
13. Шатохін А.М. Соціологія села. К.: Науковий світ, 2000. 271 с.

Допоміжна

1. Андрущенко В.П., Горlach М.І. Соціальна філософія: Короткий Енциклопедичний Словник. Зі змін та доп. Х.: ВМП «Рубікон», 2017. 247 с.
2. Горlach М.І., Кремінь В.Г., Рибалко В.К. Філософія. Х.: Консул, 2000. 672 с.
3. Городяненко В.Г. Соціологічна енциклопедія. К.: Академвидавництво, 2018. 456 с.
4. Костенко Н. Мережева комунікація: алгоритмічний і ризикований зв'язок. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2020. № 2. С.3-24.
5. Луцький Р.П. Позитивне право в європейській правовій думці. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 3. С.24-26.
6. Пуфендорф С. Про обов'язки людини і громадянина. Антологія лібералізму: політико-правові вчення та верховенство права. Упор. С. Головатий, М. Козюбра, О. Сироїд. Відп. ред. С. Головатий. Зі змін. та доповн. К.: «Книги для бізнесу», 2018. С.353-359.
7. Рабінович С. П., Бесага І. В. Філософсько-правова концепція Вернера Майхофера як предмет дослідження в радянському правознавстві. *Соціально-правові студії*. 2019. Вип.2 (4). С.8-15.

13. Інформаційні ресурси

1. Горlach М. Основи філософських знань: Підручник. Режим доступу: URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Horlach_Mykola/Osnovy_filosofskykh_znan.pdf.
2. Радіонова Л.О. Філософія: Навчальний посібник. Режим доступу: URL: <http://eprints.kname.edu.ua/15089/1/%D0%A4%D0%9B%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%A4%D0%AF.pdf>
3. Наукова електронна бібліотека. URL: <http://elibrary.ua>
4. Раз Дж. Права людини в новому світовому порядку. Пер. В.С. Бігун. URL: <https://bihun.in.ua>

14. Зміни у робочій програмі на 2021 рік

1. Оновлено методичне забезпечення.